

[Izjava privatnosti](#) [Naslovnica](#)[NASLOVNICA](#) [VIJESTI](#) [INTERVJU TJEDNA](#) [PROMO](#) [LIFESTYLE](#) [DOMOVINSKI RAT](#) [KOLUMNE](#)[Home](#) [Domovinski rat](#) [Dani ponosa i slave](#)

TIŠINA IZA VRATA Obitelj u kojoj rat još traje: Udovica, hrvatski branitelj i djeca zarobljena u transgeneracijskom PTSP-u

 Auto: **Draženka Franjić** — 27/11/2025 u [Dani ponosa i slave](#) [Domovinski rat](#) [Istaknuto](#) [Psihološki pogled](#)

 0 0

izvor: Pixabay.com

0 **0**
SHARES VIEWS

 [Podijeli na Facebooku](#)

[Podijeli na X \(Twitter\)](#)

 [Pošalji na E-mail](#)

U malom mjestu pokraj Zadra rat nikad nije završio – samo se preselio iza zatvorenih vrata obitelji koje je duboko pogodio. Upravo tamo živi Mirjana, koja je željela ostati anonimna (podatci poznati redakciji), udovica hrvatskog branitelja, ranjena civilna žrtva rata, izvanbračna supruga drugog hrvatskog branitelja, majka troje djece i žena kojoj su godine nepravde usjekle PTSP duboko u tijelo i dušu. Njezina priča nije “još jedna braniteljska priča”, nego živi dokaz kako se trauma ne zaustavlja na jednoj generaciji – prelijeva se na

Pravljje, na cijelu obitelj.

Prije rata **Mirjana** je bila "obična" žena, supruga i majka malene djevojčice. Radila je u trgovini, gradila kuću s mužem na zemljištu njegove majke. U ratu postaje civilna žrtva koja i danas nosi pet gelera u ruci, ali i udovica hrvatskog branitelja. Mirjana se u 10 sati na lokalnom groblju zauvijek oprašta od svog muža koji je smrtno stradao od neprijateljske granate na bojištu, vraća se kući, a ondje je dočekuje hladan udarac koji boli više od svih gelera – njegova uciviljena majka baca joj tisuću maraka na stol i kaže kako "više nema ništa s njegovom obitelji, a ni s kućom".

Tog dana Mirjana ne gubi samo muža, nego cijeli svijet koji je gradila – dom, sigurnost, pripadnost. U ruševinama života ostaju ona i mala Sanja, trogodišnja djevojčica koja je u podrumu čekala svog tatu, a umjesto njegovog povratka doznala da se nikad neće vratiti. Od tog trenutka rat za Mirjaninu obitelj više se ne vodi na prvoj crti – vodi se u stanovima, uredima, hodnicima institucija i u malim, često okrutnim riječima ljud iz susjedstva.

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA IVANIĆ-GRADA
TOURIST BOARD CITY OF IVANIĆ-GRAD

Posjeti Ivanić-Grad

DEGUSTACIJE

Uživaj gutljaj po gutljaj

Više o kušaonicama

Posjeti Ivanić-Grad

SMJEŠTAJ

Odmori se, zaslužio si

Više o smještaju

Stigma male sredine

Umjesto podrške, Mirjani stižu etikete. Na ulici je zaustavlja svekrva, otima joj kćer iz ruku i pred ljudima viče: "Ljudi, ljudi, nevista mi je kurva, ne da mi dite, ja sam majka poginulog branitelja." U maloj sredini, gdje se tuđa nesreća prepričava uz kavu, Mirjana više nije "udovica heroja", nego žena pod povećalom – sve što radi ocjenjuje se drugačije, svaka odluka mjeri se rečenicom: "Ona bi sve muke."

Tko nije živio u takvoj sredini, teško može razumjeti težinu takvog života. Pogledi, šaputanja, odmjeravanja... U pozadini stoji neizgovoreno pravilo: udovica se "mora" ponašati kako selo očekuje – ne smije poželjeti novi život, novo rame, novu obitelj. A, Mirjana je poželjela upravo to

Drugi muškarac u njezinu životu, Petar, također nosi svoje rane. 1990. izlazi iz JNA, odmah se prijavljuje kao dragovoljac i završava na Dračevcu kod Zadra, gdje ga granata pogađa upravo dok čeka smjenu. Pronalaze ga teško ranjenog, doslovno na rubu života, a kasnije završava u logističkoj bazi – mjestu gdje se poslije pogibije zaposlila Mirjana.

Godinama kasnije Mirjani i Petru putevi se ponovno sretnu. Prvo su prijatelji, a onda polako postaju par. Nije to klasična ljubavna priča – to je priča dvoje ranjenih ljudi koji jedno u drugome traže izlaz iz boli i gubitka uz nadu da život ipak može biti nešto više od ratnih sjećanja i birokratskih rješenja.

Ljubav, dijete i život "između adresa"

Nekako u to vrijeme Mirjana se razboljela, a kad joj je ginekolog izrekao dijagnozu, rekao je i rečenicu koja joj je promijenila život – da bi bilo dobro da

ostane trudna. To je bio trenutak kada je pustila Petra bliže. Zajedno su odlučili imati dijete, no Mirjana zna da računa ne ispisuje samo srce, nego i sustav: ako se uda, riskira gubitak stana i povlastica koje su jedino što je njoj Sanji ostalo od pokojnog oca.

No, želja za obitelji s Petrom veća je i Mirjana s Petrom dobiva dva sina. Ipak, obojica s ocem ostaju prijavljeni na drugoj adresi, dok Mirjana i Sanja ostaju prijavljene na adresi stana privremeno dobivenog na ime povlastice pokojnog Sanjinog oca. Zapravo, žive svi zajedno, ali "na papiru" žive odvojeno. Kada se najavi Centar za socijalnu skrb, Petar i dječaci odlaze iz kuće – da ih "ne bi uhvatili" kao izvanbračnu zajednicu i time ugrozili Sanjina prava na stan koji tek treba otkupiti. Život koji Mirjana i Petar vode stalna je improvizacija između ljubavi, zakona i straha.

Šest godina hodanja po sudovima

No, prava drama počinje 2014. godine. Sanja upravo završava srednju školu, pokušava se zaposliti i izvanredno studirati, a Mirjana, tada 47-godišnjakinja iscrpljena ratom i posljedicama ranjavanja, prijavljuje se za mirovinu. To su godine u kojima se o braniteljskim pravima često govori kroz prizmu "lova na lažne invalide" i "lova na udovice", a sustav kreće u revizije. Među onima koje će se naći na meti je i Mirjana i mirovina koju prima tek tri mjeseca.

I upravo zbog ta tri mjeseca u kojoj je primila 9.000 kuna, dobiva kaznenu prijavu. Žena iz sustava kojoj se, kaže, "zamjerila", podiže kaznenu prijavu i traži devet mjeseci zatvora za nju. Policija je zove više puta, a ona odlazi na razgovore dok socijalna služba u više navrata dolazi u kuću provjeriti tko gdje spava i gdje žive djeca.

"Šest godina sam bila na sudu, a za to vrijeme su se na mom predmetu promijenila tri suca", govori kroz suze. Šest godina života u kojima su svaki poziv s nepoznatog broja čuli kao moguću presudu, svako kucanje na vrata kao prijetnju da će im oduzeti stan, mirovinu, djecu, dostojanstvo.

"Ne mogu svoje dite ostavit bez ičega"

Dok sve to traje, Petar i Mirjana su već duboko u PTSP-u. On šuti, govori joj da odustane: "Neka sve uzmu, ne mogu više ovako živjeti", govori joj, no ona ne pristaje. U glavi joj je samo jedno: kćer, dijete poginulog hrvatskog branitelja koje će ostati bez stana.

"Ne mogu svoje dite ostavit bez ičega da mi sutra prigovara kako sam mislila samo na sebe, a ne na nju", objašnjava mu zašto ne želi odustati.

Uz sve to, svekrva pokojnog muža pokušava joj na Centru za socijalnu skrb oduzeti i kćer proglašavajući je nemoralnom, nedostojnom majkom. Čovjek bi pomislio da su takve scene rezervirane za filmove, ali u Mirjaninom slučaju to je svakodnevica – rat na relaciji snaha – svekrva traje dulje od onog na bojišnici.

Država odustaje – ali rat ne prestaje

Na kraju, nakon godina suđenja, Državno odvjetništvo odustaje od kaznenog progona. Mirjana pravno "pobjeđuje" i vraća mirovinu, no emocionalno je već puna rana, kao i cijela obitelj. Umorna je, bolesna, iscrpljena. PTSP više nije nešto što se skriva iza riječi "nervoza" – to je stanje koje se očituje u suzama, u nesanici, u tijelu koje popušta pod teretom svega.

I baš kad pomisli da je barem jednu bitku dobila, stiže joj nova: bivša svekrva traži dio mirovine pokojnog sina, tvrdeći da je u trenutku njegove pogibije živjela s njima u zajedničkom kućanstvu. Mirovinsko joj odobrava polovicu mirovine i Mirjana ponovno završava na sudu. .

No, ovaj puta nije sam psihički slomljena, rat i stres ostavili su dubok trag na njezinu tijelu – operacije, tumor nadbubrežne žlijezde, apneja, kronični umor. Tijelo ne pita je li rat službeno trajao četiri godine i je li sudski proces završio poslije šest godina; tijelo pamti svaki stres, svaku prijetnju, svaku uvredu, svaki poziv iz policije ili Centra.

Ni njen izvanbračni suprug Petar nije puno bolje. Iako 60-postotni invalid deset je godina skupljao papire da bi ostvario svoja prava. Deset godina ispunjavao testove tipa "voliš li svoju mamu, bi li je zadavio ili ne bi", deset godina dokazivao da njegove noćne more nisu umišljene. Sve to uzelo je danak i Petar sada zna provesti i po pet dana bez ijedne izgovorene riječi.

Kad djeca izvlače roditelje – a onda i sama obole

Dugo su ga upravo djeca držala iznad vode. Naime, dok su bili mali, osjećao se potrebnim – imao je za koga ustati, za koga ostati trijezan, za koga se boriti. Poseban odnos razvio je sa Sanjom, Mirjaninom kćeri iz prvog braka. Zajedno bi išli na grob njezina pokojnog oca, a kad bi Sanja počela plakati, njezin brat uhvatio bi je za ruku i rekao: "Nemoj, seko plakati, moj tata može biti i tvoj tata". Mirjani bi srce tada bilo ogromno.

Ali "ratna djeca", kako kaže, rijetko izlaze neokrznuta. "Moja Sanja ima zdravstvenih problema jer je kod nas bio zaista rat, a mi smo bile u podrumu. Čekala je svog tatu i saznala da je poginuo. Naravno da ima PTSP i naravno da ima zdravstvenih problema. Ta ratna djeca imaju problema", govori Mirjana i time sažima ono što stručnjaci godinama opisuju kao transgeneracijski prijenos traume. Djeca nose traumu u tijelu, u snovima, u anksioznosti i bolestima.

Dvoje ljudi, jedan PTSP i dva različita načina borbe

Mirjana i Petar nose isti PTSP, ali potpuno različito. Ona puno govori. Njezin način borbe je glas. On šuti, vjerujući da tako spašava nju. "On misli da me spašava tako što me ne želi opterećivati i ne priča, a ja mislim da ga spašavam kad mu prigovaram. A to očito nije tako", kaže Mirjana, svjesna da su oboje zarobljeni u "dobrim namjerama".

Kad se posvađaju, on sutradan dolazi tiho, ispričava se. Ona plane, pa se izjeda iznutra. U sebi nosi bijes – prema sustavu, prema ljudima koji su je ponižavali, prema ratovima na svim frontama. On odlazi u kafić, sjedi tamo gotovo cijeli dan, previše pije, gleda u prazno. "To nije on. To je tuga, PTSP, bijes", kaže Mirjana, jasno razdvajajući čovjeka s kojim je odgojila troje djece od bolesti koja ga jede.

Mirjana je vjernica. Željela bi se udati za Petra, pred Bogom i ljudima, stati pred oltar i nakon svih tih godina konačno izgovoriti "da". Ministarstvo hrvatskih branitelja u međuvremenu je donijelo odluku da se udovice hrvatskih branitelja mogu ponovno udati i zadržati mirovinu pokojnog muža.

Ali, svaki put kada se Mirjana i Petar približe planiranju vjenčanja, pojavi se nova tužba, nova sudska priča. Sud sa svekrvom oko mirovine još traje, a djeca su u međuvremenu odrasla, otišla, stvorila svoje obitelji. Mirjana i Petar ostali su sami – dvoje ljudi s problemima koji nikako da završe, s PTSP-om i šutnjom koja je glasija od bilo koje granate.

"Prije sam pokušavala živjeti normalno, ali mi nisu dali da živim normalno", kaže Mirjana. Ta rečenica priča je koja nije samo Mirjanina, priča je to koju živi tko zna koliko udovica hrvatskih branitelja u malim sredinama.

No, ona se i dalje bori. Njezina priča možda nije laka za čitanje, ali upravo takve priče razbijaju šutnju u kojoj se, iz generacije u generaciju, prenosi trauma.

Ovaj je članak objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinske izvrsnosti

Projekt "Tišina iza vrata: Suživot s PTSP-om u obiteljima hrvatskih branitelja"

Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora

Oznake: [Hrvatski branitelji](#) [Obitelj hrvatskog branitelja](#) [ptsp](#) [Transgeneracijski prijenos traume](#) [Udovica hrvatskog branitelja](#) [Vijesti](#)

Prethodna vijest

U Westinu predstavljen Zbornik izabranih radova AEM-a: Šest godina projekta koji mijenja hrvatsko novinarstvo

Sljedeća vijest

Drugi rebalans proračuna Osječko-baranjske županije: rast ulaganja u obrazovanje i zdravstvo, dodatna potpora Zračnoj luci

Draženka Franjić

Cronika.hr

IMPRESSUM: Kontakt: urednistvo@cronika.hr / Glavni urednik: Draženka Franjić